

Rondje sociale innovatie

De term sociale innovatie wordt in verschillende landen verschillend opgevat en ingevuld. Een rondje langs een aantal landen brengt de verschillen aan het licht. De cultuur bepaalt wat werkt en wat niet.

De juiste Engelse vertaling van ‘onze’ sociale innovatie is workplace innovation. Wie social innovation op Google zoekt, krijgt allerlei voorbeelden voorgeschoteld van maatschappelijke vernieuwing en wijkgericht werken in de VS. Sociale innovatie is dan eerder een vorm van maatschappelijk verantwoord ondernemen. En waar de Nederlanders en de Vlamingen sociale innovatie beschouwen als niet-technologische vernieuwing van arbeid en organisatie, daar vullen de Scandinaviërs de vernieuwing in als het anders samenwerken tussen organisaties.

Het noorden

Eerder op deze site lieten we u al kennismaken met Forum Virium Helsinki, een samenwerkingsverband van allerlei publieke en private partijen die samen digitale diensten ontwikkelen. De Finnen zijn ervan overtuigd dat de economische groei uit het netwerk moet komen, temeer omdat veel Finse bedrijven weliswaar innovatief zijn, maar niet de ambitie hebben om tot een Nokia uit te groeien. De vooruitstrevende Finnen zijn ook nog eens bezig om in Helsinki een Universiteit voor Innovatie op te zetten waarin alle vormen van innovatie bijeen gebracht worden.

Een vergelijking met de Noren is interessant (zie onder Artikelen: Sociale innovatie in Noorwegen). Daar waar de Finnen eerder collectief de handen ineenslaan is er bij de Noren veel meer sprake van individualisme. ‘Ik doe het op mijn manier en als je het niks vindt, is dat jammer voor jou.’ Het is typerend dat de vier meest succesvolle Noorse ondernemers typische charismatische Einzelgängers zijn die de belichaming vormen van *I did it my way* en hun succes niet te danken hebben aan hun vermogen om allianties te smeden.

Dat wil overigens volstrekt niet zeggen dat er in Noorwegen niet op een vernieuwende manier wordt samengewerkt. De Noren beschouwen zichzelf als een artistieke natie met een lange eigen traditie in de kunsten en zijn om die reden bereid om artistieke experimenten in organisaties toe te passen. Exploreren zit de Noren in het bloed. Het is dan ook niet vreemd wanneer een topman van een groot Noors bedrijf roept dat hij jazzmusici in zijn boardroom heeft gehaald om zijn topteam beter te leren samenspelen.

Tussen de Nordic countries onderling vindt ook veel kennisuitwisseling plaats. Zoals binnen het Nordisk Innovation Center waarin Noorwegen, Zweden, Denemarken, Finland en IJsland samenwerken. Daarbinnen bevindt zich dan weer een netwerk als Jenka dat zich richt op de creatieve industrie van de samenwerkende landen. Opvallend is de voorkeur die de noordelijke landen hebben voor innovatieve dialoogvormen om bij conferenties tot nieuwe inzichten te komen. Ter illustratie, een managementdenker die in het Noorden zeer populair is, is John Kao. Niet alleen was Kao docent creativiteit aan de Harvard Business School, maar hij is tevens jazzpianist die in het verleden bij Frank Zappa speelde.

Ierland en Polen

De Polen zijn de Ieren van nu – een door en door katholiek land met een gepassioneerd nationaal gevoel waarvan de inwoners uitzwermen over de wereld om te werken en altijd weer naar huis terugverlangend. Werd Ierland in de jaren tachtig uit zijn lethargie wakker geschud door een forse economische crisis, de vooruitgang in Polen wordt geblokkeerd door een verlamdend politiek conservatisme. Op dat laatste vlak is Polen net de VS onder Bush – een land verdeeld in een liberaal en een conservatief kamp. De jonge, hoog opgeleide Polen zijn echter uiterst ondernemend ingesteld en schuwen het avontuur niet. Zeker op IT gebied ontstaan veel spin-offs

De Ieren moesten net als de Finnen het hoofd bieden aan een economische crisis en zijn daar sterk uit gekomen. De innovatiekracht van de Ieren blijkt uit de succesvolle 'themagerichte ontwikkelingen' in Dublin. De Ieren wijzen een plek aan in de stad, komen tot een thema en zetten een ontwikkelingsmaatschappij op die ook de slagkracht krijgt om de marketing en acquisitie behoorlijk op te pakken. De Ieren werken ook anders samen, zij het op een plek. Zoals bij Temple Bar, de cultuur- en uitgaanswijk waar zowel toeristenpubs als avant garde theaters te vinden zijn. Zoals in het Docklands Financial Center of in de Digital Media Hub waar veel multimedia en gamingbedrijven zitten. De aanwezigheid van dergelijke plekken in een wijk is daarbij van levensbelang, want zonder pub is er geen leven in de brouwerij.

De kracht van Ierland is dat het een merk is dat de Ieren kien uit weten te baten. En de Ieren zijn zo ondernemend geweest om hun culturele traditie van muziek en verhalen vertellen – theater – te koppelen aan IT. Zij vernieuwen nu vooral op het gebied van cross media, (serious) gaming en digitale film als kunstvorm. Het is nieuw, maar toch ook weer heel Iers. De Polen – waarvan er alleen al 100.000 in Dublin werken – maken in versneld tempo de ontwikkelingen van de laatste decennia door. Het land is nu, zogezegd, aangeland in de begin jaren negentig met een boom in de commercialisering van academische kennis, science parks en IT-clusters.

Echter, kunst en IT zijn in Polen – in tegenstelling tot Ierland – nog gescheiden werelden. Dat blijkt uit het profiel van een stad als Kraków. Als een van de mooiste steden in Europa bezit het een collectie kunst en verzameling cultureel erfgoed om jaloers op te zijn. Tegelijk ontwikkelen Kraków en het omliggende Opper Silezië zich tot het silicon valley van Polen. De voortrekkersrol in vernieuwing ligt bij de universiteiten en met name in enkele ondernemende individuen zoals Pawel Plaszczyk. Plaszczyk werkte in de VS in het team dat gridcomputing uitvond en keerde terug in zijn stad Kraków. Daar startte hij Gridwisetech, een gridcomputing bedrijf, en richtte hij *IT w Krakowie* op.

IT in Kraków is een platform voor iedereen die in IT geïnteresseerd is. Op die manier brengt Plaszczyk ondernemers, onderzoekers en studenten bij elkaar. Dat laatste is in Polen heel ongebruikelijk, maar Pawel Plaszczyk gebruikt de VS als referentiekader. Dat Kraków wel de potentie heeft om sociaal innovatief te zijn blijkt uit het gegeven dat de stad actief beleid voert om ondernemende expats te repatrouilleren. En de expats uit Kraków zitten vooral in de VS en zijn daar gewend om in diverse netwerken te opereren.

Richting voor Nederland

Cultuur bepaalt vaak hoe sociale innovatie wordt opgepakt. Nederland lijkt in dat opzicht te zwemmen, met een bedrijfscultuur die steeds Angelsaksische wordt terwijl onze volksroots duidelijk Rijnlands zijn. Wie al te lang over de zee naar Engeland en Amerika staart, vergeet achterom naar Duitsland te kijken. Het zou een aanbeveling zijn om onszelf ook eens te beschouwen als het meest zuidelijke land van Scandinavië. En dan niet om alleen maar het Finse model te volgen waar Finland een compleet andere cultuur kent. Veel Nederlanders die in Noorwegen werken, herkennen in de Noren de eigen volksaard. Wie dacht dat de Hollanders het 'doe maar gewoon, dan doe je gek genoeg' hebben uitgevonden, kent de Noren nog niet. En de Denen op hun beurt weerspiegelen onze eigen handelsgeest.

Nederland kan bovendien iets leren van de dienende stijl van leidinggeven die veel Noordelijke organisaties typeert. De gedeelde Calvinistische wortels zorgen ervoor dat Nederland in principe ook open zou moeten staan voor deze vorm van non-heroïsch leiderschap. Misschien moeten wij in de discussie Angelsaksisch versus Rijnlands eens kijken naar een derde weg, de Nordic Connection.